

TERUGBLIK

De Kerkbrink

Verslag van de ledenavond van 23 november 1994

Op deze ledenavond een onderwerp dat sterk in de belangstelling staat: de nieuwbouw aan de Kerkbrink. En de spreker was ook niet de eerste de beste: de bouwmeester van zowel het winkelcentrum dat het Hof van Holland gaat vervangen, als het project dat het "Gat van de Kerkbrink" gaat opvullen: prof. Hans Ruijssenaars. Het was dan ook niet verwonderlijk dat de zaal goed gevuld was met ca 90 leden.

Wie de heer Ruijssenaars ziet spreken zou op het eerste gezicht niet zeggen dat dit de man is achter grote bouwprojecten als het Raadhuis van Apeldoorn en Magna Plaza en het Casino in Amsterdam. Men zou eerder denken aan een dichter of een kamergeleerde (dit overigens in de meest positieve zin des woords), dan aan iemand met een eigen architectenburo en een drukke baan als hoogleraar aan de Universiteit van Eindhoven. Maar dat lag misschien ook aan de inspirerende wijze waarop hij ons meenam naar de wondere wereld van stadsplanning en projectontwikkeling. Uitvoerig vertelde hij hoe hij gekomen was tot zijn plannen voor de nieuwe Kerkbrink, en welke diepere achtergronden achter deze plannen zaten.

Kenmerkend voor de plannen van Ruijssenaars is: niet zomaar zoveel kubieke meter beton neerpoten op een stukje grond, maar uitgaan van de complexiteit van de maatschappij en de geschiedenis van de omgeving waarin je bouwt. Bouwwerken zijn altijd een ingreep in het bestaande en wil je iets goeds bouwen dan zal je begrip moeten hebben voor de bestaande situatie. Uitvoerig liet prof. Ruijssenaars zien langs welke lijnen hij tot zijn ontwerp kwam.

Na een inleidend woord over de ligging van Hilversum, onder andere ten opzichte van de doorgaande wegen, kwam hij over de Kerkbrink zelf te spreken. Hij constateerde dat er altijd een spanningsveld is geweest tussen de Groest en de Kerkbrink, waarbij de laatste zich altijd manifesteerde als het bestuurlijk centrum van Hilversum. De Kerkbrink is echter langzamerhand in de ver-

sukkeling geraakt, niet in de laatste plaats door de enorme hoeveelheid verkeer die er overheen raast. De kern van de nieuwe plannen is dus het opnieuw creëren van een belangrijke stedelijke verblijfsruimte. Het moet weer aantrekkelijk worden over de Kerkbrink te lopen, of er op een terrasje te zitten. Vandaar dat autoverkeer geweerd zal gaan worden van de nieuwe Kerkbrink.

Het nieuwe winkelcentrum op de plaats van het Hof van Holland zal het evenwicht weer gaan herstellen in het spanningsveld met de Groest, dat immers het Hilvertshof heeft. Het nieuwe winkelcentrum is zó ontworpen dat het aansluit op de verblijfsruimte op de brink. Het wordt een winkelpassage waarin je zicht blijft hebben op het Oude Raadhuis, zodat het winkelend publiek het idee krijgt dat de passage deel uitmaakt van de Kerkbrink. De winkelpassage (passages werden overigens al in de vorige eeuw in de grote steden gebouwd) zal een hoge ruimte worden waar daglicht volop binnen kan treden. Er zal dus een prettig buitenklimaat heersen, doordat ook de wind kan binnentreden. 's Zomers niet te warm, 's winters niet te koud, en je winkelt er altijd droog. Het platte dak van de winkels zal beplant worden met bomen en een soort daktuin vormen, zodat er van binnenuit zicht op wat groen is. De voorgevel krijgt een driehoekig terras, terwijl er aan die kant van het gebouw een horecafunctie gepland is, aansluitend op de verblijfsfunctie van de Kerkbrink zelf. De gevel langs de Herenstraat zal de nu bestaande rooilijnen blijven volgen.

Aan de zuidzijde van de Kerkbrink komt een ondergrondse parkeergarage. Aan de inrichting daarvan is veel aandacht geschonken. We moeten bij het woord parkeergarages niet meer denken aan de trieste betonnen kolossen waar Hilversum nu nog mee gezegend is, maar aan een garage van hoge kwaliteit. Het wordt een aangekleed geheel, terwijl ook met het oog op de sociale veiligheid veel aandacht is besteed aan goede verlichting. Daarnaast is er een duidelijke en overzichtelijke "routing" bedacht. Met andere woorden: een luxe garage waar het een feest moet zijn je blik te parkeren. Op de parkeergarage, op de begane grond dus, komen woningen en winkels.

Ook de Spijkerpandjes komen terug, en wel in gerestaureerde vorm. Met het oog op de hoeveelheid licht op de Kerkbrink is de hoogte van de bebouwing aangepast. Langs de Zon en Maanstraat, die uiteindelijk het dak van de parkeerkeider gaat vormen, komen woningen en ambachtsruimten, terwijl er aan de Brinkweg, waar ook de verlaagde ingang van de parkeerkeider komt, weer woningen worden gebouwd.

Tot slot liet prof. Ruijssenaars ons enige schetsen zien voor o.a. de "taartpunt van Harkema", hoewel hem overigens nog geen opdracht was verstrekt om daarvoor een definitief plan te ontwerpen.

Opmerkelijk was dat hij, om de driehoekige vorm van het brinkje voor het postkantoor te herstellen, een uitbreiding van het Goois Museum had ingetekend. Misschien is het een goed idee dit plannetje als historische vereniging over te nemen; wellicht komt er daar dan ruimte voor een heus studieceterium voor lokale geschiedenis. En dat op zich sluit dan weer mooi aan op de manier waarop prof. Ruijssenaars zijn plannen voor de Kerkbrink ontwikkeld heeft en ons deze avond op boeiende wijze wegwijst heeft gemaakt.

EJP

'De Hel van Bramsche' in Duits vertaald

Woensdag 14 december vond in Bramsche (bij Osnabrück) de presentatie plaats van de Duitse vertaling van 'De Hel van Bramsche' (1945) van Hans de la Rive Box. De loco-burgemeester van Bramsche, Helga Lewandowsky, ontving een klein gezelschap genodigden in het Raadhuis van het stadje. Hierbij aanwezig waren o.a. een zoon van Box, woonachtig in Zwitserland, en als eregast de 70-jarige Jan Edelstein uit Oss, oud-Bramscheganger. Hij was al een dag eerder aanwezig om geïnterviewd te worden en met een TV-ploeg een rondgang door Bramsche te maken.

In haar openingswoord vroeg mevrouw Lewandowsky zich af hoe het toch mogelijk is dat mensen (toen en nu) zulke onmenselijke wreedheden kunnen begaan. Uit het boek 'Die Holle von Bramsche' citeerde ze het voorwoord van Box die over de gebeurtenissen schreef dat "die schlimmsten Greuelthaten weggelassen werden müssen. Sie sind sowieso in keiner Weise zu beschreiben". Ze sprak de verwachting uit, dat het boek zal bijdragen tot blijvende bezinning, met name ook bij de jongere generatie.

In haar dankwoord ten slotte benadrukte ze

Bij de presentatie van de Duitse vertaling van het boek 'De hel van Bramsche' op 14 december 1994 hield de loco-burgemeester van Bramsche, Helga Lewandowsky, een toespraak. Daarbij heette ze de speciale gasten welkom: Jan Edelstein (rechts), die destijds de dwangarbeid onderging en Rob de la Rive Box, de zoon van de auteur, die voor de gelegenheid uit Zwitserland overkwam (foto: red. Bramscher Nachrichten).

het begrip verzoening, dat zoveel jaar na de oorlog meer gestalte moet krijgen. Ook het samenzijn ter gelegenheid van de presentatie van juist dit boek moet in dat licht worden gezien.

Jan Edelstein werd het woord gevraagd en hij vertelde van de stappen die hij ondernam en die uiteindelijk leidden tot de zeer snel tot stand gekomen uitgave van de vertaling van 'De Hel van Bramsche'. Hij kreeg het idee om 50 jaar na de razzia te Hilversum de helse plaats voor de Hilversummers op te zoeken en te zien of de geschiedenis er nog leefde. Toen hij in augustus 1994 in Bramsche kwam, bleek daar zeven jaar geleden al intensief werk van de geschiedenis gemaakt te zijn. Er was zelfs een vertaling van het boek, die tot stand kwam in het kader van een scriptie.

Het enthousiasme van het echtpaar Hartkemeyer zorgde er vervolgens voor, dat vier maanden later een goed uitzienend eindproduct gepresenteerd kon worden. In het boek is een interview met Jan Edelstein opgenomen.

Van zeven jaar geleden stamde ook het contact met Marcus van der Heide uit Bussum, die het werk van Box beschreef in zijn boek 'Bussum door schrijversogen' en die hier ook een toespraak hield. Hij stuurde destijds de bekende foto naar Bramsche, waarop Box met de 'De Hel van Bramsche' in de hand vereeuwigd is en verder attendeerde hij in zijn speech op de heer Van Barneveld, die hij als enige Bramscheganger in Hilversum kende. Deze had hem meermaals duidelijk gemaakt, dat de Hilversummers destijds op vele manieren door de lokale bevolking waren geholpen.

Van der Heide kenschetste verder het werk van Box, die onder in totaal 75 boeken en meer dan 1000 korte verhalen schreef. En dat naast zijn beroep als handelaar in brandkasten.

Omdat de uitnodigingen voor de bijeenkomst zeer kort tevoren waren uitgegaan, kon geen bestuurslid van "Albertus Perk" bij de plechtigheid aanwezig zijn. Van der Heide en Edelstein (beide lid van de Hilversumse historische Kring) waren gevraagd de vereniging ter plaatse te vertegenwoordigen. Mede uit naam van "Albertus Perk" sprak Van der Heide de hoop uit dat de vertaling en de daaruit voortvloeiende contacten het begrip tussen Duitsers en Nederlanders zouden vergroten. De verschijning van het boek kan

worden gezien als een soort 'Wiedergutmachung'. Hij feliciteerde het echtpaar Hartkemeyer, die de heruitgave zo voortvarend verzorgde.

De zoon van de schrijver, Rob de la Rive Box, vertelde tenslotte, dat hij na de razzia als jongen van 12 jaar tot Amersfoort meegewandeld is. Ook was interessant te vernemen, dat Bramsche na verschijning van 'De hel' in Huize Box geen gesprekstof meer was, letterlijk en figuurlijk dus een gesloten boek.

Na afloop van de plechtigheid in de wandelingen, hoorde ik van de vertaalsters, beide van gemengd Nederlands-Duitse komaf, dat ze niet hebben geweten dat Box een kinderboekenschrijver was, dat dus ook 'Die Hölle' in dit licht gezien moet worden. Ze hadden onder het werk al zo'n vreemd gevoel... Als ze het geweten hadden, was de vertaling zeker minder 'literair' geworden.

Dit gebrek aan research verklaart misschien, waarom in het boek ook niets is geschreven over de auteur en de rest van zijn oeuvre.

Marcus van der Heide, Bussum

Klinkerverband met Bramsche

Het was ons al opgevallen bij de kleurenfoto's van Egbert Pelgrim gemaakt in Bramsche (zie EP 1994-3, v.a. blz. 130): in bepaalde straten liggen straatklinkers van dezelfde makelij en kleur als die van de nieuwe straatbekleding in de kern van Hilversum. Niks bijzonders, want er zullen wel meer steden zijn met hetzelfde plaveisel.

Totdat we een fotootje kregen met een briefje van de heer Rozenbeek van de gelijknamige boekhandel. Het fotootje (genomen in de Kerkstraat bij de recente bestratingswerkzaamheden) is niet reproduceerbaar maar de voorstelling is opmerkelijk. Een hoop stenen, voor een deel nog in plastic verpakt. Op dat plastic staat, duidelijk leesbaar, dat het hier gaat om klinkers die werden geproduceerd in.... Bramsche!

Hilversum en Bramsche hebben niet alleen een dramatische band vanuit het verleden, maar ook een eigentijdse economische binding.

JEL